

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

AKMENĖS RAJONO AKMENĖS GIMNAZIJOS VEIKLOS RIZIKOS VERTINIMO ATASKAITA

2019-12-12 Nr. A-11

Vilnius

ĮVADAS

Vizito laikas – 2019 m. lapkričio 11–13 d.

Vizito tikslas – Akmenės rajono Akmenės gimnazijos veiklos išorinis rizikos vertinimas.

Vertintojų komanda:

Vadovaujančioji vertintoja – Vilija Prižgintienė,

Vertintojai: Irma Bartninkienė, Daiva Rindzevičienė, Atena Žymantienė.

Vertintojai stebėjo 51 pamoką, kitą įstaigos veiklą: vadovų ir personalo darbą, mokinių elgesį, santykius pertraukų metu klasėse, koridoriuose. Vizito metu vertintojai kalbėjosi su gimnazijos darbuotojais, savivaldos institucijos atstovais, analizavo veiklos dokumentus, mokyklinių (toliau – MBE) ir valstybinių (toliau – VBE) brandos egzaminų, pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (toliau – PUPP), nacionalinio mokinių pasiekimo patikrinimo (toliau – NMPP) ataskaitas, Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA), Švietimo valdymo informacinė sistemos (toliau – ŠVIS), Savininko (steigėjo) pateiktą informaciją, interneto svetainėje talpinamą informaciją, gimnazijos IQES mokinių, jų tėvų ir mokytojų nuomonės apklausos rezultatus.

Vertinimo procese ir ataskaitoje taikyta penkių vertinimo lygių skalė, Akmenės gimnazijos veiklos kokybei įvertinti panaudoti 3 vertinimo lygiai:

- „**gerai**“ – veikla viršija vidurkį, tinkama, paveiki, potenciali, lanksti (3 lygis); taip įvertintą mokyklos patirtį verta skleisti įstaigoje;

- „**patenkinamai**“ – veikla vidutiniška, nebloga, nesisteminga, neišskirtinė (2 lygis); t. y. mokykloje yra ką tobulinti, verta sustiprinti ir išplėtoti;

- „**prasta**“ – veikla nepatenkinama, neveiksminga, netinkama, nekonkreči (1 lygis); t. y. veiklą būtina tobulinti, mokyklai būtina išorinė pagalba.

Ataskaitoje pateiktos išvados, rekomendacijos yra priimtos bendru vertintojų komandos sutarimu, atsižvelgiant į rizikos vertinimo metu surinktus bei prieš vertinimą išnagrinėtus Akmenės rajono Akmenės gimnazijos veiklos duomenis.

Akmenės gimnazijoje ir jos skyriuose (Kivylių, Agluonų ikimokyklinio-priešmokyklinio ugdymo grupė ir ikimokyklinio ugdymo skyrius „Gintarėlis“) įgyvendinamos ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos. Šiuo metu gimnazijoje ir jos skyriuose mokosi 508 vaikai, iš jų 363 pačioje gimnazijoje. Mokinių skaičius gimnazijoje paskutinius trejus metus iš eilės mažėja (2017–2018 m. m. mokėsi 432, 2018–2019 m. m. – 404), mokyklos ir savivaldybės nuomone, taip yra dėl mažo gimstamumo rajone, didelės gyventojų, ypač jaunų, emigracijos į užsienio šalis. Nors mokinių sumažėjo, klasių komplektų skaičius trejus metus išlieka toks pat – gimnazijoje komplektuojamos 28 klasės, kuriose mokosi nuo 14 iki 30 mokinių. Akmenės gimnaziją lanko vaikai ne tik iš Akmenės ir aplinkinių kaimų, joje mokosi ir Akmenės rajono paramos centre bei labdaros paramos fonde „Prieglobstis“ gyvenantys vaikai. Gimnazija ją lankančių šeimų socialinę-ekonominę padėtį įvardina kaip vidutinę. Šiuo metu gimnazijoje mokosi 24 mokiniai iš socialinės rizikos veiksnius patiriančių šeimų, finansinę ir kitokią paramą gauna 80 mokinių, 6 mokiniai – našlaičiai, 4 – palikti kartoti kurso. Šiais mokslo metais gimnazijoje mokosi 52 specialiųjų poreikių mokiniai: 12 mokinių nustatyti dideli, 39 – vidutiniai, 1 – nedideli specialieji poreikiai. Specialiąsias pratybas lanko 45 mokiniai. Specialiųjų pratybų tvarkaraštis derinamas su gimnazijos tvarkaraščiu, mokiniams specialioji pedagoginė pagalba teikiama pamokų metu. 128 mokiniai į gimnaziją pavežami, 76 iš jų – gimnazijos turimais geltonaisiais autobusiukais.

Gimnazijoje dirba 55 pedagogai, iš jų 40 mokytojų. Vieno mokytojo amžius iki 30 metų, dauguma mokytojų yra 50 metų ir vyresni. Gana aukštos mokytojų kvalifikacinės kategorijos: 2 mokytojai turi eksperto, 16 – mokytojo metodininko (trys iš jų yra dviejų dėstomų dalykų metodininkai, vienas yra kito dėstomo dalyko vyresnysis mokytojas), 20 – vyresniojo mokytojo kvalifikacinės kategorijas (keturi iš jų yra dviejų dėstomų dalykų vyresnieji mokytojai). Du mokytojai nėra atestuoti. Gimnazija turi visus pagalbos mokiniui specialistus – socialinį pedagogą (1 etatas), specialųjį pedagogą (1,5 etato), logopedą (1,5 etato), psichologą (1 etatas), 2 mokytojo padėjėjus (iš viso 1 etatas), bibliotekininką (1 etatas).

Gimnazijai vadovaujanti direktorė joje dirba nuo praėjusių mokslo metų, direktoriaus pavaduotojai ugdymui – 23 ir 20 metų.

Gimnazija didžiuojasi renovuotomis, tvarkingomis ir jaukiomis patalpomis, gražiai sutvarkyta aplinka.

Vertintojų komanda dėkoja gimnazijos direktorei Astai Lipkinienei, direktorės pavaduotojoms Juditai Ulmienei ir Ritai Baukaitei ir visai bendruomenei už rūpestį ir bendradarbiavimą.

1. VERTINIMO SANTRAUKA

1.1. Gerai vykdoma Akmenės gimnazijos veikla

- **Gimnazijos mokiniai aktyviai dalyvauja projektuose, savanorystės veiklose, savivaldoje, pasiekia gerų rezultatų dalykinėse olimpiadose, konkursuose, varžybose.**

Aukšti pasiekimai lietuvių kalbos, matematikos, biologijos, geografijos, dailės dalykų dalykinėse olimpiadose ir renginiuose, tinkamas mokinių skatinimas: informacija internetinėje svetainėje, žiniasklaidoje, ekskursijos, „GAMA“ nominacijos, padėkos TAMO dienyne ir mokinio dienoraštyje. Aktyviai dalyvaujama gimnazijoje ir Akmenės rajone organizuojamose savanorystės veiklose bei mokinių savivaldoje.

- **Gimnazijoje neblogai organizuojamas mokymasis ne mokykloje.**

Mokinių pažintinė ir kultūrinė veikla ir netradicinio ugdymo dienos – vykdomos edukacinės programos, organizuojamas muziejų lankymas, išvykos, ekskursijos, patyriminio ugdymo dienos, projektinė veikla – ugdo bendrąsias ir dalykines kompetencijas, paremtas praktine veikla. Pradinių klasių mokytoja sistemingai organizuoja patyriminius projektus, dailės mokytojos mokiniai dalyvauja įvairiose miestelio ir rajono menininkų organizuojamose parodose. Istorijos ir gamtos mokslų mokytojai neblogai organizuoja edukacines išvykas. Vertinimo metu organizuotos veiklos šalia esančiame Akmenės krašto muziejuje, mokiniai vyko ant Gyvolių piliakalnio ir prie Ventos-Virvytės upių santakos, aplankė Papilės atodangas.

1.2. Rizikinga mokyklos veikla, kuriai reikia skirti daugiau dėmesio

- **Ugdymo(si) planavimas**

Mokyklos ugdymo planas (ir kiti mokyklos planavimo dokumentai – strateginis, metinis veiklos planai) yra abstraktūs, trūksta veiklų analizių, nematuojami laukiami rezultatai. Ugdymo(si) planavimas nesudaro galimybių sekti, analizuoti kiekvieno mokinio asmeninę pažangą ir, atsižvelgus į rezultatus, planuoti tolimesnę ugdymą(si). 76 proc. stebėtų pamokų vyraujanti tradicinė (poveikio) ugdymo paradigma lemia nepakankamą orientavimąsi į mokinio asmenybę, nesudaro sąlygų mokiniams prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi.

Pamokose mokytojai patys nusako mokymo(si) uždavinius, neįtraukia ir neaptaria jų su mokiniais, iš dalies sudaro sąlygas mokiniams rinktis užduotis ar jų atlikimo būdą, todėl pamokose stebėtos patenkinamos sąlygos ugdytis savivaldaus mokymosi įgūdžius ir prisiimti atsakomybę už mokymąsi. Gimnazijoje, planuojant ir organizuojant mokymą, sudaromos vidutiniškos sąlygos mokiniams ugdytis asmeninę, socialinę, mokėjimo mokytis kompetencijas ir mokymąsi suvokti kaip prasmingą ir įdomią veiklą, leidžiančią siekti pažangos.

- **(įsi)vertinimas ugdymui neskatina mokinių pažangos.**

Pamokos aspekto „Mokiniai informuojami, su jais aptariama, kokie numatomi vertinimo kriterijai“ pamokų vertinimo vidurkis – 1,32, rodo, kad su mokiniais neaptarti ir jiems neaiškūs pamokos užduočių vertinimo kriterijai neleido tinkamai reflektuoti, analizuoti vertinimo informacijos, mokytis suvokti, kas jiems padeda ar trukdo siekti pažangos, analizuoti ir įsivertinti savo pažangą, o mokytojams planuoti tolimesnę mokymą, stiprinančią mokinių savivoką ir mokymosi motyvaciją.

Mokinių pasiekiami rezultatai.

1. Akmenės gimnazijoje asmenybės tapsmui, savivertei ir gyvenimo planavimui skiriamas vidutiniškas dėmesys. Mokiniai neblogai žino savo gabumus ir polinkius, moka bendrauti, konstruktyviai elgtis stresinėse situacijose, suvokia savo išsilavinimo ir mokymosi vertę. Pamokose nesudarytos sąlygos skirtingų poreikių mokiniams mokytis, bendradarbiauti ir patirti sėkmę atsižvelgiant į jų gebėjimus.
2. Dalies mokinių pasiekimai neatitinka bendrųjų ugdymo programų reikalavimų. Pamokos eigoje ir baigiantis pamokai individuali pažanga ir pasiekimai stebimi neveiksmingai, retai aptariami, negrįžtama prie mokymosi uždavinio.
3. Geri individualūs mokinių pasiekimai rajono ir šalies dalykinėse olimpiadose ir kituose renginiuose. Išskirtiniai dailės pasiekimai. Mokiniai už pasiektus rezultatus tinkamai skatinami.

Pagalba mokiniui

1. Gimnazijoje sudarytos neblogos sąlygos mokiniams pažinti savo unikalumą, gabumus ir polinkius, įsivertinti asmeninę kompetenciją įvairiose neformaliojo švietimo, projektinėse, dalyvavimo savivaldoje veiklose, tačiau pamokose orientavimasis į mokinio asmenybės tapsmą nepakankamas. Susitarimai dėl mokinio asmenybės tapsmo stebėjimo ir pažangos analizės apima nedidelę dalį mokinių, į juos įtraukti ne visi mokytojai, analizavimo procesai dažniausiai vyksta neformalių pokalbių metu.
2. Mokykloje pažįstami mokiniai, iš dalies žinomi jų poreikiai, tačiau organizuojant ir planuojant ugdymąsi jais remiamasi nepakankamai, mokinių ugdymosi poreikiai tiriami nesistemiškai, nenuosekliai, remiamasi kiekybine, bet ne kiekybine / kokybine analize. Priimtų susitarimų laikymasis yra pačių mokytojų reikalas, stokojama administracijos pagalbos ir stebėsenos. Pamokose pasigesta suasmeninto, ypač aukštesnių gebėjimų mokiniams tinkamo ugdymo(si), galinčio sudaryti asmeninių gebėjimų plėtojimo(si) galimybes. Mokykloje tinkamai teikiama specialioji pedagoginė pagalba.
3. Gimnazija neblogai apsirūpinusi ugdymo procesui reikalinga įranga ir priemonėmis, fizinės gimnazijos aplinkos tvarkingos, jaukios, palankios mokymuisi ir bendravimui. Turimi gimnazijos finansiniai ištekliai riboti, tačiau naudojami neblogai. Aukštos pedagogų kvalifikacinės kategorijos mažai atliepia mokinių poreikius ir padeda siekti aukštų mokymosi rezultatų. Gimnazijos bendruomenėje nesistemiškai tariamasi, ką būtų galima atlikti geriau ar patobulinti, kaip siekti nuolatinės mokinių ugdymo(si) pažangos.

Ugdymo procesas

1. Gimnazijos ugdymo(si) planavimas yra neveiksmingas. Mokytojai, planuodami pamokas, didžiausią dėmesį skiria veiksloms, neatsižvelgdami į skirtingus mokinių gebėjimus, poreikius, galias, pamokos uždavinyje nepateikiami vertinimo kriterijai. Mokyklos vadovai, kurdami strateginius ir metinius planus, nenusimato pamatuojamų laukiamų rezultatų, kurie leistų objektyviai įvertinti esamą situaciją ir daryti kryptingus sprendimus. Mokyklos ugdymo planas mažai kuo skiriasi nuo Bendrųjų ugdymo planų. Gimnazijos ugdymo plane nedaromos praėjusių mokslo metų veiklų analizės, nėra mokyklos situacijos pristatymo, kokių NMPP, PUPP, VBE, MBE rezultatų mokykla pasiekė praėjusiais mokslo metais, palyginimo su Akmenės savivaldybės ar šalies mokyklų rezultatais.

2. Mokymosi lūkesčiai ir mokymosi skatinimas nepakankamas. Daugumoje pamokų mokytojai, formuluodami pamokos uždavinį, nenumatė aiškių (įsi)vertinimo kriterijų arba jie nebuvo aptarti su mokiniais. Dalyje pamokų mokiniams buvo sudarytos sąlygos naujas žinias įgyti remiantis jau turimomis – tai motyvavo dalį mokinių pamokose, bet užduotys, orientuotos tik į žinių atkartojimą ir praktinį jų pritaikymą, o ne patyriminį, į problemų sprendimo mokymąsi, dažnai mokiniams nekėlė noro įsitraukti į mokymąsi ir paaiškinti savo atliktų veiklų rezultatą.

3. Ugdymo organizavimas neišskirtinis. Vyraususi poveikio (mokymo) paradigma lėmė nepakankamai šiuolaikišką bei veiksmingą ugdomąją veiklą. Dalyje stebėtų pamokų mokomoji medžiaga sieta su kitais mokomaisiais dalykais, gyvenimo patirtimi, naudotos šiuolaikinės mokymosi priemonės, taip siekiant mokymosi integracijos ir mokymosi patirčių tarpdiscipliniškumo. Mokiniui iš dalies sudaryta galimybė patirti įvairius mokymosi būdus, kai savivaldumas mokantis derintas su bendradarbiavimu klasėje. Mokymasis ne mokykloje (edukacinės išvykos) organizuojamas neblogai, bet vyksta atskirų mokytojų iniciatyva.

4. Gimnazijoje ugdymosi turinys neblogai siejamas su realaus mokinių gyvenimo kontekstu, kitais mokomaisiais dalykais, tačiau to nepakanka siekiant sėkmingesnio, realiame gyvenime reikalingų gebėjimų ugdymosi. Pamokose nepakankamai kuriamos ugdymosi aplinkos, padedančios mokiniams įsitraukti į pamokos tikslų kėlimą, skatinančios prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi. Pamokose vyraujanti tradicinė paradigma riboja ugdymo(si) metodų įvairovę, sudarančią geras sąlygas taikyti bendradarbiavimu grįstus mokymo(si) būdus ir strategijas.

5. (Įsi)vertinimas ugdymui neskatina mokinių mokymosi pažangos. Mokiniais neaiškūs vertinimo kriterijai, jie neaptarti ir tikslingai nenaudoti, tai nesudaro sąlygų mokiniams mokytis atsakingai ir pasiekti asmeninės pažangos. Neveiksmingas abipusis grįžtamasis ryšys nepadedą mokytojams pasirinkti tinkamesnių mokymo strategijų, o mokiniams – optimaliai siekti pažangos. 26 (50,9 proc.) pamokose aspektas „Mokiniai skatinami reflektuoti, analizuoti vertinimo informaciją, mokytis suvokti, kas jam padeda ar trukdo siekti pažangos“ nevertintas, nes tokios veiklos nevyko.

4. REKOMENDACIJOS

1. Pamokose mokytojai, keldami mokymo(si) tikslus ir uždavinius, turėtų aptarti juos su mokiniais, sudaryti sąlygas mokiniams rinktis užduotis ar jų atlikimo būdą. Tai padėtų ugdytis savivaldaus mokymosi įgūdžius, skatintų mokinius prisiimti atsakomybę už mokymąsi, pamatuoti savo pasiekimus pagal aiškius siekius, vertinimo kriterijus. Planuojant ir organizuojant mokymą(si), mokiniams sudaryti sąlygas ugdytis asmeninę, socialinę, mokėjimo mokytis kompetencijas, o mokymąsi suvokti kaip prasmingą ir įdomią veiklą, leidžiančią siekti pažangos ir fiksuoti asmeninius pasiekimus.

2. Rengiant ugdymo planą, reikėtų atsižvelgti į mokyklos kontekstą ir situaciją: plano turinį sukonkretinti dėl individualios mokinių pažangos stebėsenos ir vertinimo, paveikių pasiekimų gerinimo priemonių parinkimo ir taikymo, detalizuoti mokomųjų dalykų integravimą, numatyti mokymosi pagalbos priemonių taikymą, ugdymo plano pradžioje aprašyti praėjusių mokslo metų ugdomosios veiklos analizę.
3. Mokyklos direktoriui, veiklos kokybės darbo grupei ir mokytojams vertėtų susikurti stebėsenos rodiklius ir veiklos kokybės iliustracijas, susijusias su mokinių pasiekimais ir pažanga, kad pagal jų pasiekimą galėtų bendru sutarimu įsivertinti savo veiklos kokybę.
4. Mokyklos administracijai rekomenduojama tobulinti mokytojų didaktinę kompetenciją – padėti pereiti nuo poveikio ar sąveika grįstos mokymo sampratos į mokymąsi akcentuojančią pedagoginę veiklą, skatinti mokytojus be tradicinių mokymo metodų taikyti individualius ir grupinius problemų sprendimo būdus, projektus, mokymąsi iš patirties, individualų tyrinėjimą, savivaldų mokinių mokymąsi, darbą su įvairiais informacijos šaltiniais.
5. Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus specialistams rekomenduojama atkreipti dėmesį į gimnazijos UP paskirtį, kiek mokyklos veiklos tikslai atliepia BUP susitarimus, atsisakant Bendrųjų ugdymo planų formuluočių ir konkretinant ugdymo proceso organizavimo galimybes. Derinant gimnazijos planą atkreipti dėmesį į ugdymo organizavimo aspektus: individualios pažangos stebėseną ir vertinimą; paveikių mokinių pasiekimų gerinimo priemonių parinkimą ir taikymą; detalizuojant mokomųjų dalykų integravimą; mokinių, kurie nepasiekia patenkinamo lygio pasiekimų, nustatymo būdų bei numatomų mokymosi pagalbos priemonių taikymą; ugdymo turinio planavimo ir įgyvendinimo stebėseną.